

LIETUVOS APELIACINIS TEISMAS

AKTUALI PRAKTIKA CIVILINĖSE BYLOSE

2024 m. lapkritis–gruodis

1. CIVILINIO PROCESO TEISĖ

Dėl teismo teisės savo iniciatyva taikyti užstatą bylinėjimosi išlaidų atlyginimui užtikrinti

Lietuvos apeliacinis teismas (toliau – ir LAPT) pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) 95 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto bylinėjimosi išlaidų užtikrinimo instituto taikymas nėra susietas su byloje dalyvaujančio asmens prašymu, taigi, atsižvelgiant į minėtos teisės normos lingvistinę formuluotę, tokio prašymo nebuvimas neužkerta teisės teismui, nustatius visas CPK 95 straipsnio 3 dalies taikymo sąlygas, jį pritaikyti ir savo iniciatyva. Tokia išvada darytina atsižvelgiant ir į šios teisės normos paskirtį, t. y. apsaugoti byloje dalyvaujančių asmenų teises į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, esant tikimybei, kad asmuo gali piktybiškai vengti jas atlyginti, arba yra duomenų, kad asmuo piktnaudžiauja teise į teisminę gynybą ir dėl to byloje dalyvaujantys asmenys gali patirti bylinėjimosi išlaidų.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. lapkričio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e2-777-464/2024](#)

Dėl pareigos mokėti žyminį mokesį, kai nutartis dėl bankroto bylos iškélimo dar nėra įsiteisėjusi

Aplinkybė, kad nėra iškelta bankroto byla (neįsiteisėjusi teismo nutartis), įvertinus teismui pateikto procesinio dokumento (ieškinio dėl bankroto bylos iškélimo) bei ginčo pobūdį (dėl bankroto bylos

iškėlimo teisėtumo ir pagrįstumo), savaime nepaneigia fakto, jog teisme nagrinėjama civilinė byla dėl juridinio asmens bankroto teisinių santykių, t. y. bankroto byla (Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo (toliau – JANĮ) 2 straipsnio 3 dalis). Atsižvelgdamas į tai, LAPT nurodė, kad nėra nei faktinio, nei teisinio pagrindo pritarti apeliančės pozicijai, kad pagal CPK 80 straipsnio 2 dalį ji neturėtų mokėti žyminio mokesčio už atskirąjį skundą dėl nutarties, kuria jai iškelta bankroto byla, nes šiuo metu pagrindas atleisti apeliančę nuo žyminio mokesčio sumokėjimo CPK 83 straipsnio 1 dalies 8 punkto pagrindu neegzistuoja.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e2-950-467/2024](#)

Dėl valstybės imuniteto taikymo karo atveju

Valstybės imuniteto doktrina grindžiama tarptautinės viešosios teisės maksima „lygus lygiam valdžios neturi“. Šios maksimos turi būti laikomasi, kai nustatoma, kad valstybė atliko veiksmus viešosios teisės reglamentuojamoje srityje. Taigi užsienio valstybės teismo prerogatyva vertinti, iš kokių teisinių santykių – viešųjų ar privačių – yra kilęs ginčas. Nacionaliniai teismai nėra visiškai laisvi remtis savo nacionaline teise taikydami valstybės imunitetą arba atsisakydami jį taikyti. Būtent tarptautinė teisė nubrėžia privalomas ribas ir sukuria taisykles, kuriomis

vadovaujantis nacionaliniai teismai privalo taikyti valstybės imunitetą. Pagal Tarptautinio Teisingumo Teismo praktiką kariniai veiksmai yra valstybės viešosios teisės reguliuojamoje srityje (lot. *acta jure imperii*), todėl, neatsižvelgiant į jų neteisėtą pobūdį bei tarptautinį pasmerkimą, valstybės imuniteto apsauga valstybei išlieka. Taigi tuo atveju, jeigu žala padaroma deliktu (iš karinių veiksmų), tai patenka į valstybės veikimą viešosios teisės srityje.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. gruodžio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e2T-45-912/2024](#)

2. CIVILINĖ TEISĖ

Dėl ūkininko ūkio kaip pirkimo–pardavimo objekto

Ūkininko ūkis ne tik pripažįstamas nuosavybės teisės objektu, tačiau CK normos tiesiogiai įtvirtina ir ūkininko ūkio, o ne vien jo atskiro turto, teisių ir pareigų perleidimo galimybę, todėl atitinkamai ūkininko ūkis gali būti ir pirkimo–pardavimo objektas.

Įvertindamas kasacinio teismo praktiką, kurioje pasakyta, kad ūkininko ūkis neturi teisinio subjektiškumo, LAPT nurodė, kad faktas, jog ūkininko ūkis dėl teisinio subjektiškumo neturėjimo negali būti civilinių teisių santykių subjektas, nelemia fakto, kad ūkininko ūkis nepripažįstamas nuosavybės teisės objektu ir ūkininko ūkio, kaip turtinių ir neturtinių teisių ir pareigų visumos, perleidimas nėra galimas.

*Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. lapkričio 14 d.
nutartis civilinėje byloje Nr. [e2A-454-467/2024](#)*

***Dėl ūkio pinigų panaudojimo asmeninėms
ūkininko reikmėms***

LApT atkreipė dėmesį, kad Lietuvoje nėra konkretaus teisės akto, kuriame būtų tiesiogiai nurodyta, jog ūkininkai gali „išsimokėti pelną“, kaip juridinių asmenų (įmonių) savininkai (pvz., įmonių savininkai ar akcininkai) moka dividendus, arba kokiomis sąlygomis ūkininkai gali iš ūkio pinigų išsiimti lėšų asmeniniams poreikiams.

Įvertinus ginčo metu galiojusio Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymo (toliau – BAĮ) ir Ūkininko ūkio ir gyventojų, kurie neįregistravę ūkininko ūkio verčiasi individualia žemės ūkio veikla, veiklos buhalterinės apskaitos tvarkymo dvejetainė apskaitos sistema rekomendacijos nuostatas, pažymėtina, kad yra įtvirtintas ūkininko turto ir ūkio turto, apimančio ir ūkio finansines vertybes, atskirumo principas, todėl ūkio pinigai nėra tapatūs ūkininko pinigams.

Pažymėtina, kad nors ūkininko ūkis negali būti civilinių teisinių santykių subjektas ir nėra prilyginamas įmonei, tačiau tai nereiškia, kad visos ūkininko veikloje gaunamos pajamos gali būti ūkininko išmokamos sau tik jo paties nuožiūra, nes ūkininkas visų pirma yra mokesčių mokėtojas, todėl privalo mokėti įstatymais nustatytus mokesčius. Pažymėjo, kad ūkininko veikla,

jei ūkis vykdo nesteigdamas juridinio asmens, iš esmės yra individuali veikla.

LApT, atlikęs BAĮ, Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo ir Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo nuostatų sisteminę analizę, padarė išvadą, kad, jeigu ūkininkas yra pridėtinės vertės mokesčio (toliau – PVM) mokėtojas, jis privalo sumokėti PVM nuo gautų pajamų, todėl išsimokėti gali tik pelną (ne pajamas), likusį po mokesčių.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e2A-454-467/2024](#)

Dėl piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis siekiant pakenkti atsakovo vykdomai veiklai instituto aiškinimo (CPK 95¹ straipsnis)

Aptariamoje byloje atsakovai teigė, kad ieškovo pareikštas ieškinys yra strateginis ieškinys dėl visuomenės dalyvavimo (angl. *Strategic Lawsuits Against Public Participation* – SLAPP), ir prašė jį atmesti CPK 95¹ straipsnio pagrindu, kadangi ieškovas šiuo ieškiniu siekia pakenkti atsakovų darbui atstovauti Lietuvos Respublikai kitose bylose, atkeršyti už jų, kaip teisininkų ar valstybės pareigūnų, profesinių pareigų vykdymą ir atgrasyti nuo šios profesinės veiklos.

LApT, padariusi išvadą, kad CPK 95¹ straipsnyje įtvirtintos normos tikslai sutampa su

2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos (ES) direktyvos 2024/1174 tikslais, pažymėjo, kad minėtoje direktyvoje numatytos apsaugos priemonės turėtų būti taikomos ir teisininkams, taip pat ir valstybės tarnautojams. Be to, nurodė, kad apsaugos priemonės būtų taikomos tik tuomet, jeigu jie rėmė, padėjo arba tiekė prekes ar teikė paslaugas asmenims, kuriems gresia SLAPP.

LApT, spręsdamas klausimą, ar aptariamam atveju advokatų veikla susijusi su viešuoju interesu, nurodė, kad įstatymų leidėjas įtvirtino kiekvieno byloje dalyvaujančio asmens teisę pasinaudoti kvalifikuota teisine pagalba. Taip valstybė užtikrina viešąjį interesą – asmens teisę į teisminę gynybą. Tai, kad advokatai teikia valstybei ar kitiems asmenims teises paslaugas, savaime nereiškia, jog jos visos susijusios su viešuoju interesu. Veikimas valstybės vardu ne visada reiškia viešojo intereso gynimą. Advokatams, kaip ir kitiems asmenims, gali būti pareikšti ieškiniai dėl žalos, susijusios su jų suteiktomis paslaugomis, atlyginimo. Akcentavo tai, kad advokatai negali prašyti taikyti CPK 95¹ straipsnio 1 dalyje įtvirtinto piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis institutą siekdami daryti įtaką ieškovui vien dėl to, kad jie suteikė teises paslaugas, jei jų ar jų atstovaujamojo veikla nesusijusi su visuomenės informavimo ar kitokiu viešojo intereso tenkinimu ar gynimu.

Teismas padarė išvadą, kad atsakovai nevykdo visuomenės informavimo ar kitokios su viešojo intereso tenkinimu ar gynimu susijusios veiklos, todėl ieškovo ieškinys nelaikytinas SLAPP CPK 95¹ straipsnio prasme.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e2-651-912/2024](#)

Dėl Šveicarijos frankų kaip teisėtos atsiskaitymo priemonės ir restitucijos taikymo pripažinus kreditavimo sutartį negaliojančia

CK 6.36 straipsnio, kuriuo reglamentuojama piniginių prievolių valiuta, 1 dalyje nustatyta, kad piniginės prievolės turi būti išreiškiamos ir apmokamos valiuta, kuri pagal galiojančius įstatymus yra teisėta atsiskaitymo priemonė Lietuvos Respublikoje. Šiuo atveju Šveicarijos frankai gali būti laikoma teisėta atsiskaitymo valiuta Lietuvos Respublikoje. Todėl, remiantis bendrąja taisykle, pripažinus sutartį negaliojančia, vartotojai turėtų gražinti bankui gautą kreditą Šveicarijos frankais, o bankas, savo ruožtu, turėtų gražinti vartotojams jų pagal sutartį sumokėtas sumas taip pat Šveicarijos frankais, kad šalys būtų gražintos į padėtį, buvusią iki nesąžiningos sutarties sudarymo.

Pagal Lietuvos Respublikoje taikomas restitucijos taisyklės, pripažinus sutartį negaliojančia, vartotojai (ieškovai) turėtų gražinti bankui jo paskolintą

sumą Šveicarijos frankais, nes ši valiuta pagal galiojančius įstatymus yra teisėta atsiskaitymo priemonė Lietuvos Respublikoje. Tokia praktika atitiktų ne tik bendruosius sąžiningumo ir protingumo principus, bet ir restitucijos taisyklę, pagal kurią jos taikymas neturėtų lemti sankcijos vienai šaliai, o kitai – nepagrįsto praturtėjimo. Restitucijos taikymas kita valiuta nei pradinėje kreditavimo sutartyje (pvz., eurai vietoj Šveicarijos frankų) reikštų pradinės sutarties sąlygų pakeitimą, o tai prieštarauja tiek Europos Sąjungos Teisingumo Teismo, tiek Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamai praktikai.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e2A-476-881/2024](#)

Dėl nesąžiningo konkuravimo siekiant pervilioti įmonės darbuotojus viešojo pirkimo laimėjimo atveju

Asmenų veiksmai, siūlant įmonės darbuotojams viešojo pirkimo laimėjimo atveju pereiti dirbti pas konkuruojantį ūkio subjektą, derinant būsimas darbo sąlygas ir paminėtas aplinkybes nuslepiant nuo ieškovės, peržengia sąžiningos konkurencijos ribas.

LApT pažymėjo, kad toks kvazisubtiekėjų instituto naudojimas viešajame pirkime, turint išankstinę tikslą perimti konkuruojančio ūkio subjekto darbuotojus, iš anksto derinant būsimas darbo

sąlygas, negali būti laikomas nei sąžiningu dalyvavimu pirkime, nei sąžininga konkurencija, todėl konstatuota, kad atsakovai, atlikę prieš tai paminėtus veiksmus, susijusius su ieškovės darbuotojų perviliojimu, pažeidė Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 4 punkte įtvirtintą nesąžiningos konkurencijos draudimą.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. gruodžio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e2A-526-516/2024](#)

3. NEMOKUMO TEISĖ

Dėl teisės skųsti kreditorių susirinkimo sprendimą

LApT pakartojo praktiką, kad skundžiami gali būti tik tie kreditorių susirinkimo sprendimai, kurie priimti įgyvendinant kreditorių susirinkimo kompetenciją ir kurie turi privalomą galią bendrovės kreditoriams bei nemokumo administratoriui. Kai kreditorių susirinkimas priima sprendimus ne jo kompetencijai priskirtais klausimais, tokie sprendimai negali būti skundžiami teismui dėl jų rekomendacinio pobūdžio.

Aptariamoje byloje kreditoriai kreditorių susirinkimuose priimtu sprendimu įpareigojo nemokumo administratorių kreiptis į teismą.

Kreditorių susirinkimas, įgyvendinantis savo teises, negali įpareigoti nemokumo administratoriaus pasinaudoti teisėmis, kaip aptariamam atveju įpareigoti kreiptis dėl proceso atnaujinimo išnagrinėtoje civilinėje

byloje, nes dėl tokių teisių įgyvendinimo poreikio ir tikslingumo gali nuspręsti tik pats nemokumo administratorius. Tokio pobūdžio kreditorių susirinkimo sprendimas nemokumo administratoriui laikytinas rekomendacinio pobūdžio ir pareigų jam nesukuria, todėl jo panaikinimas ar atsisakymas jį panaikinti neturės teisinės reikšmės nemokumo administratoriaus, veikiančio bendrovės vardu ir interesais, turimų materialiujų bei procesinių teisių apimčiai ir jų įgyvendinimui.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. lapkričio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e2-936-567/2024](#)

Dėl bankrutuojančios bendrovės ūkinės komercinės veiklos vykdymo

Vykdydamas ūkinę komercinę veiklą juridinis asmuo privalo mokėti visus einamuosius mokėjimus (JANĮ 63 straipsnio 3 dalis). Juridinio asmens valdymo organo teises ir pareigas bankroto proceso metu įgyvendina nemokumo administratorius (JANĮ 56 straipsnio 2 dalis), jis atsakingas už bendrovės ūkinės komercinės veiklos vykdymą (JANĮ 66 straipsnio 1 dalies 6 punktą). Vadinasi, būtent nemokumo administratorius yra atsakingas už tinkamą bankrutuojančio (bankrutavusio) juridinio asmens pareigos mokėti visus einamuosius mokėjimus vykdymą. Ši nemokumo administratoriaus pareiga yra imperatyvi ir kreditorių susirinkimas negali

jos perimti ar riboti, sprendamas, kurie mokėjimai ir kuriems subjektams vykdytini, o kurie ne. Šiuo atveju kreditoriai, nustatydami vykdomos ūkinės komercinės veiklos išlaidų tvirtinimo ir apmokėjimo tvarką per kreditorių susirinkimą, iš esmės nutarė patys įgyvendinti įstatymo imperatyviai nemokumo administratoriui priskirtas funkcijas, dėl to toks kreditorių susirinkimo sprendimas negali būti laikomas teisėtu.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. gruodžio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e2-955-854/2024](#)

Dėl elektroninių pinigų turėtojo finansinio reikalavimo tvirtinimo bankroto byloje

Pagal Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo (toliau – ir EPEPĮ) nuostatas elektroniniai pinigai laikytini elektroninių pinigų finansų įstaigoje laikomų elektroninių pinigų turėtojo nuosavybe. Todėl pagal EPEPĮ ir JANĮ nuostatas elektroninių pinigų turėtojo reikalavimas negali būti tenkinamas iš juridinio asmens turto, kuris lieka padengus bankroto proceso išlaidas, kadangi elektroninių pinigų turėtojų elektroninius pinigus laikanti finansų įstaiga jai patikėtas lėšas privalo laikyti atskirai nuo savo pačios turto ir įstaigos bankroto atveju juos gražinti elektroninių pinigų turėtojams, nes elektroninių pinigų turėtojų lėšos yra jų nuosavybė, į kurią negali būti

nukreiptas išieškojimas pagal elektroninių pinigų finansų įstaigos skolas.

Taigi elektroninių pinigų turėtojo finansinis reikalavimas negalėtų būti tvirtinamas likviduojamos dėl bankroto finansų įstaigos bankroto byloje.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. gruodžio 10 d. nutartys civilinėse bylose Nr. [e2-979-567/2024](#) ir Nr. [e2-980-467/2024](#)

4. TARPTAUTINIS VAIKŲ GROBIMAS

Dėl atsisakymo grąžinti vaiką į kilmės valstybę dėl to, kad vaikas pakliūs į netoleruotiną situaciją

Pagal Hagos konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų nuostatas teismas gali atsisakyti grąžinti vaiką į kilmės valstybę, jeigu yra didelė rizika, kad grąžintam vaikui būtų padaryta fizinė ar psichinė žala arba kad vaikas pakliūs į kitą netoleruotiną situaciją.

Byloje susiklostė situacija, kai vaikui, kaip Europos Sąjungos piliečiui, buvo suteiktas leidimas reziduoti užsienio valstybėje, tačiau pareiškėja (vaiko motina), kaip ne Europos Sąjungos pilietė, iki šios dienos neturi leidimo gyventi toje valstybėje. Nors ji pateikė atsakingoms institucijoms prašymą suteikti jai leidimą gyventi toje valstybėje šeiminiu pagrindu, tačiau prašymas vis dar nėra išspręstas.

LApT įvertino tai, kad byloje nėra patikimų duomenų, kad pareiškėja iš tiesų gyvena užsienio valstybėje, į kurią prašo grąžinti vaiką, be to, nėra duomenų, kad ji toje valstybėje teisėtai dirba. Atsižvelgiant į tokias aplinkybes, nuspręsta atsisakyti grąžinti vaiką, nes jis pakliūs į netoleruotiną situaciją.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. gruodžio 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e2-968-516/2024](#)

5. VIEŠIEJI PIRKIMAI

Dėl iš viešojo pirkimo procedūros pašalinto tiekėjo teisės „apsivalyti“

Aptariamoje byloje ieškovas, kuris iš viešojo pirkimo procedūros buvo pašalintas, vadovaujantis, be kita ko, Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimo įstatymo (toliau – VPĮ) 45 straipsnio 2¹ dalies 5 punkte nurodytu pagrindu, teigė, kad atsakovas privalėjo kreiptis į jį, prašydamas paaiškinti turimą informaciją ir suteikti teisę ieškovui „apsivalyti“, nes jis nelaikytinas turinčiu interesų, galinčių kelti grėsmę nacionaliniam saugumui, asmeniu.

Atsakant į minėtą argumentą, nurodyta, kad perkančiųjų organizacijų pareiga vertinti tiekėjų pašalinimo iš pirkimo procedūros proporcingumą ir „apsivalymo“ mechanizmas taikytini būtent tais atvejais, kai tiekėjai atitinka VPĮ 46 straipsnio atitinkamose dalyse įtvirtintus pašalinimo pagrindus. Kadangi šiuo atveju ginčas byloje kilo ne dėl tiekėjo

pašalinimo iš pirkimo procedūros, esant bent vienam VPĮ 46 straipsnyje įtvirtintam pašalinimo pagrindui, o dėl perkančiosios organizacijos priimto sprendimo pašalinti tiekėją VPĮ 45 straipsnio 2¹ dalies 5 punkte nurodytu pagrindu, nagrinėjamu atveju VPĮ nuostatos, susijusios su proporcingumo vertinimu ir „apsivalymo“ instituto taikymu, nėra aktualios.

Lietuvos apeliacinio teismo 2024 m. lapkričio 14 d. nutartis civilinėje byloje Nr. [e2A-579-553/2024](#)

Pastaba. Lietuvos apeliacinio teismo apžvalgoje pateikiamos neoficialios procesinių sprendimų santraukos, sudarytos tik siekiant informuoti. Apžvalgoje naudojama nuotrauka iš Artūro Jendovickio archyvų.

Parengė Lietuvos apeliacinio teismo
Teismų praktikos skyrius
Gedimino pr. 40, LT-01503 Vilnius
Tel. 0 706 63 685
apeliacinis@apeliacinis.lt
www.apeliacinis.lt

Vilnius, 2025 m.